

Mis tuleb?

Sügis tuleb. See astronoomiline. Kliimaatilise suve lõppu (kui ööpäeva keskmine õhutemperatuur langeb püsivalt alla +5 kraadi) ei paista veel saabuvat – Tartus oli viimase nädala keskmine +6,9 °C.

Kui laupäeval peaks kohati veel vähest vihma tulema, siis pööripäevast alates arvavad kõik mudelid (vähemalt praegu), et ilm jääb kuivaks, kuigi mitte just väga soojaks. Nii et siin minu soovitus – minge metsa (põlule, aeda)!

MIS OLII?

- Sinlakule toodi Taiwani saarel ohvriks 12 inimest ja 270 000 kana. Sinlaku (jumalanna nimi Mikroneesias) oli kolmanda kategooria taifuun, mis pühkis üle Taiwani ning Jaapani lõunasaarte. See oli tänavu juba 15. troopiline torm Vaikse ookeani loodeosas.
- Iraagis ja Iraanis sadas kuu keskel paduvihma, selle jälgi püüdis kustutada tugev liivatorm (tuule kiirus üle 25 m/s).
- Heitlik oli ilm Ungaris: Szegedis püstitati uus kuumarekord (+37,6 °C), varsti seejärel langes õhutemperatuur aga +8 kraadile.
- Bangladeshis hukkus tormilaines, mis kaasnes järjekordse tugeva troopilise tsükloniga (nii kutsutakse India ookeani idaosas orkaane), kümneid elanikke.

Galvestoni linna USAs kaitseb üleujutuste eest viie meetri kõrgune vall, kuid orkaan Ike tegi seal ikkagi laastamistööd.

Foto: AP/SCANPIX

Ike Ameerika rahva turjal

Paarkümmend aastat tagasi tähendanuks selline loo peakiri, et juttu tuleb USA kapitalistidest, pool sajandit tagasi aga, et kirjutatakse Ühendriikide presidentist Dwight Eisenhowerist (ametis 1953–1961). Tema hüüdnimi oli ju Ike.

Peaaegu kogu septembrikuu on meedias antud ülevaateid Ike-nimelise suurtormi tegemistest. Päritolult on ta «afroameeriklane», sest sündis Aafrika ranniku lähedal. Kogu oma üleilmse kuulsuse pälvis aga tööpäevilt Kariibi mere ja Mehhiko lahe piirkonnas.

Nagu ikka, pärineb säärane tuntus pahategudest: Ike'i arvele jääb vähemalt 145 hukkunut (neist 60 USAs) ja üle 27 miljardi dollari eest majanduslikku kahju. Seega neljas koht Katrina, Andrew ja Wilma järel.

Seekord sai suurima matsu Texase osariik. Houstoni linn võis riigi juhtidele teatada: «Houston speaking – we have a problem!» (Siin Houston – meil on probleem!). Mäletate, peaaegu samasuguse teate sai seal asuv kosmosekeskus Apollo-13-lt Kuu lähistelt 1970. aastal.

Nüüd nägi linn pärast troopiliseks tormiks taandunud Ike külüstust välja nagu Tallinn pronksöö järel – aknad purunenud, kioskid kummuli.

Kõige suuremat hirmu tundsid vast Galvestoni linna elanikud. Oli ju nende elukoht kuulus kui USA ohvrite rohkeima, 1900. aasta septembris möllanud orkaani talermaa.

Toona hukkus mõne tunni-ga 8000, mõnedel andmetel isegi 10 000 elanikku! Madala linna (kõrgeim koht ligi 3 meetrit üle merepinna) peale söötsid ligi 5-meetrised lained. Ees polnud mingit tammi – tollal arvati, et see pole vajalik.

Pärast 1900. aasta katastroofi kaitseb Galvestoni 5 meetri kõrgune vall, ent ikkagi sattus osa linnast ka nüüd vee alla. Evakuaatsioonikäsust hoolis umbes neljandik linnakodanikest.

Tegelikult on võimude seliste korralduste täitmisega üldse raskusi. Flora orkaani aegu mõjus kõige paremini, kui päästetöötajad palusid anda andmeid, kuhu tõrksate surma korral võiks teated edastada!

Ike'i iseloomustab peale tema võimsuse (paremail päevil 4. kategooria) veel suur ulatus – tormituuli mõõdeti ligi 900 km laiusel alal – ning eluvõime.

Pärast troopiliseks tormiks degradeerimist külastas ta juba nn ekstratropilise tormina ka Kanadat ning jõudis lõpuks isegi Islandini.